

COVID-19 и неговото отражение за предпазването на децата онлайн Април 2020 г.

COVID-19 доведе до повсеместно затваряне на училищата и мерки за физическо дистанциране, а онлайн платформите и общностите придобиха съществено значение за поддържането на усещане за нормалност. Децата и техните семейства посягат към дигиталните решения по-често от всякога, за да подпомогнат ученето, социализацията и играта на децата. Макар дигиталните решения да предоставят огромни възможности за поддържане и укрепване на правата на децата, същите тези инструменти могат да доведат до повишено излагане на децата на онлайн рисковете. В тази техническа бележка са изложени някои от основните приоритети и препоръки как тези рискове да се намалят и онлайн преживяванията на децата да бъдат положителни.

COVID-19 рязко пренесе ежедневието на децата онлайн

- Към 3 април 2020 г. COVID-19 доведе до затварянето на всички училища в най-малко **188 страни**, като засегна над 90% от учащите по света.
- На местата, където съществува широк достъп до цифрови технологии, все повече и повече елементи от ежедневието на хората се случват онлайн, тъй като хората избират или са помолени да останат у дома. От началото на разпространението на COVID-19 **потреблението на интернет е нараснало с 50%** в някои части на света.
- Начинът, по който много деца учат, също се трансформира вследствие на внезапното въвеждане на дистанционно обучение, включително – където е възможно – технологии и виртуални платформи като заместител на класната стая и училищния двор.
- Онлайн игрите, социалните мрежи и програмите за видео чат **дават възможности** на децата да общуват и играят с приятелите, родителите и роднините си, докато са в изолация.
- Докато децата **на 13 и повече години** вероятно вече са запознати със социалните мрежи, пандемията запозна малките деца с инструменти за социални мрежи, които може да не са предназначени за тях и за които те може да не са достатъчно подготвени.
- Междувременно от родителите и лицата, полагащи грижи, се очаква да навигират прехода на децата си към онлайн обучението и развлеченията, докато балансират работата си и други несигурности, свързани с пандемията.

Повишената онлайн активност подпомага ученето, социализацията и игрите на децата, но също така ги излага на повишен риск

Повишеното използване на интернет може да изложи децата на по-голям риск от онлайн вреди като сексуална експлоатация и кибертормоз. Не всички рискове ще доведат до реална вреда, но децата, които имат и други проблеми в живота си, могат да бъдат по-уязвими. Важно е да се намери баланс между мерките за намаляване на рисковете и правото на децата на свобода на изразяване, достъп до информация и поверителност. Гарантирането, че децата са информирани и ангажирани, и овластяването им с уменията за безопасно използване на интернет е основна линия на защита.

Сексуална експлоатация онлайн. Мащабът и въздействието на сексуалната експлоатация онлайн стават видни от най-новата **Глобална оценка на заплахите** на Глобалния алианс „Ние защитаваме“ (WePROTECT Global Alliance) и статии на разследващи журналисти от „Ню Йорк Таймс“. Много е вероятно COVID-19 да повиши този риск за децата, както **подчертах** национални правоприлагащи агенции и организации на

гражданското общество по света. Прекарването на повече време онлайн може да повиши вероятността децата да влязат в контакт с интернет хищници. Възможно е мерките за физическо дистанциране да увеличат досега на децата с нови хора и групи онлайн, които биха могли да бъдат използвани от хищници, за да се сприятелят с деца с цел сексуална експлоатация. С повече възрастни, изолирани у дома, може да има и допълнително търсене на материали със сексуално насилие над деца, което би довело до засилена сексуална експлоатация на деца с комерсиална цел. Предаването на живо на сексуално насилие от страна на членове на семейството вече е добре документирано явление в някои общности. Наредбите за оставане въщи също означават, че семействата ще са принудени да живеят в непосредствена близост, което за децата, живеещи с насилници, може да доведе до ескалация на сексуалното насилие както офлайн, така и онлайн.

Кибертормоз. Установено е, че кибертормозът е основен проблем сред тийнейджърите и има широкомащабно отрицателно въздействие. Предвид факта, че много деца изведнъж започват да прекарват продължителни периоди от неструктурирано време онлайн и да се борят с все повече източници на стрес, кибертормозът може да се разпространи. Пандемията от COVID-19 запознава все повече малки деца със света на незабавните съобщения, онлайн игрите и чат услугите; тези деца може да имат ограничен опит в интернет и да са по-податливи на злонамерено поведение. Момичетата, децата с увреждания и тези, които се възприемат като различни или са в по-голям риск от заболяване или разпространение на COVID-19, могат да бъдат изложени на повишен риск от онлайн тормоз и дискриминация.

Рисково поведение онлайн. Липсата на общуване лице в лице с приятели и партньори може да стане причина по-големите деца да започнат да демонстрират по-рисково поведение онлайн, например чрез изпращане и получаване на снимки със сексуално съдържание (секстинг) или споделяне на лично генерирано сексуално съдържание, което може да ги изложи на рискове от изнудване, тормоз и унижение.

Потенциално вредно съдържание. Повишената онлайн активност може да изложи децата на неподходящо за възрастта им и потенциално вредно съдържание, включително съдържание, което е насилствено, женомразко, ксенофобско, насърчава политическо или идеологическо насилие или подтиква към самоубийство и самонараняване. Децата могат да бъдат изложени и на по-голям обем таргетирани реклами онлайн, които популяризират нездравословни храни, полови стереотипи или са неподходящи за възрастта им. Те могат да бъдат изложени и на невярна информация за COVID-19, която може да предизвика допълнителен страх и безпокойство.

Неподходящо събиране, използване и споделяне на данни. Изместването на живота на децата онлайн, включително чрез образователните технологии, може да доведе до допълнително събиране и обработка на лични данни на децата от дружества, както и до засиленото им излагане на съдържание и техники за дигитален маркетинг. Това може да засегне деца под 13 години, чиито лични данни обикновено са защитени по закон.¹

Ограничена защита на децата онлайн. В бързината да бъде въведено дистанционно обучение, училищата може да се окажат без подходящи политики за защита на децата, които да регулират разговорите между учениците и учителите чрез частните мрежи и другите онлайн инструменти. Родителите и лицата, полагащи грижи, може да не са

запознати с училищните политики, ако такива съществуват, както и с **новите технологии**, което би ограничило уменията им да привлекат децата си в разговор как да бъдат в безопасност онлайн.

¹Например Законът за защита на личния живот на децата онлайн (COPPA) и частта от ОРЗД, отнасяща се до личните данни на децата и съгласието на родителите (GDPR-K).

Правителствата, компаниите, училищата и родителите трябва да работят заедно, за да гарантират безопасността и положителните преживявания на децата в интернет

В контекста на COVID-19 запазването на децата в безопасност онлайн ще изисква спешни, съгласувани действия от страна на родители и лица, полагащи грижи, училищни ръководства, компании за дигитални технологии, доставчици, социални работници и правителства.

1. Овластяване на децата онлайн

- Родителите и лицата, полагащи грижи, училищните ръководства, компаниите за дигитални технологии, медийните доставчици, социалните работници и правителствата трябва да са наясно, че децата са двигатели на промяната и че трябва да ги снабдят със знанията и информацията, от която се нуждаят, за да се ориентират безопасно в живота си онлайн по време на кризата от COVID-19 и извън нея.
- Съобщенията, информацията и съветите относно навигацията в дигиталния свят трябва да бъдат насочени към децата по начина и по каналите, които са им най-близки. Децата трябва да бъдат информирани и как да търсят помощ и подкрепа.
- Децата трябва да бъдат насърчавани и да използват гласа си онлайн, за да подкрепят тези, които се нуждаят от помощ по време на тази криза. Гледната точка на децата трябва да се използва при подобренията на платформите и други промени, предназначени да поддържат тяхната ангажираност и безопасност по време на тази бързо променяща се извънредна ситуация. Правителствата и доставчиците на социални услуги трябва да включват **мнението на децата** и активно да ги ангажират в разработването на политики, които им влияят.

2. Подкрепа за родителите и лицата, полагащи грижи, за да помогнат на децата да са в безопасност онлайн

- Родителите и лицата, полагащи грижи, могат да помагат на децата при достъпа до онлайн ресурсите, които са жизненоважни за ученето, социализацията и игрите в условията на COVID-19. Същевременно родителите и лицата, полагащи грижи, трябва да са нащрек за **онлайн рисковете** за децата. Правителствата, компаниите и др. трябва да подкрепят родителите с подходящи **насоки и инструменти**, включително как да реагират на вредни контакти, поведение и съдържание и при нужда да съобщават за тях.
- Родителите и лицата, полагащи грижи, могат да създадат с децата си правила за това как, кога и къде може да се използва интернет. Трябва да се определят граници, за да се установи здравословен баланс между времето онлайн и други дейности. Родителите и лицата, полагащи грижи, трябва и да гарантират, че устройството/устройствата на децата им са снабдени с най-новите актуализации на софтуера и антивирусните програми и че настройките за поверителност са зададени на степен „висока“. За по-малките деца

инструменти като родителски контрол могат да помогнат за намаляване на онлайн рисковете.

- Родителите и лицата, полагащи грижи, могат да обсъждат открито с децата си как и с кого децата общуват онлайн. Децата трябва да знаят, че е нормално общуването да е любезно и подкрепящо и че обидните, **дискриминиращи** или неуместни отношения никога не са приемливи. Децата трябва да се чувстват уверени да кажат на доверен възрастен незабавно, ако се случи нещо притеснително или неуместно.
- Родителите и лицата, полагащи грижи, могат още да помогнат на децата да различават основното съдържание от рекламите и да разговарят с децата си, за да неутрализират евентуални отрицателни съобщения.
- Родителите и лицата, полагащи грижи, могат да бъдат нащрек за признаци на тревожност, които може да се появят във връзка с активността на децата им онлайн. Например, ако детето е подложено на кибертормоз, то може да проявява предупредителни знаци, като например да използва устройството си по-често или по-рядко, да се затвори в себе си или да се депресира. Правителствата, дружествата и училищните администратори трябва да запознаят родителите и лицата, полагащи грижи, със съответните политики, както и с онлайн и офлайн механизмите за докладване. Родителите трябва да държат под ръка номерата на телефоните за подкрепа и горещите линии и да се свържат с полицията, ако тревожността на децата им е свързана със заплахи, потенциални престъпления или друго незаконно поведение.

3. Осигуряване на безопасно онлайн обучение за учениците

- Училищата трябва да създадат нови **политики за защита** или да актуализират настоящите си политики, за да отразят новата реалност за децата, които учат у дома. Онлайн общуването лице в лице между училищния персонал и учениците трябва да бъде прозрачно и регулирано. Конкретните предпазни мерки могат да включват изискване училищата да споделят онлайн графици; препоръка децата да са подходящо облечени, когато са пред уебкамерата, и да не се свързват с учителите си или виртуалните класни стаи от спалнята; въздържане от използване на лични съобщения при комуникацията учител-ученик или искане на съгласие от родителите за такива сесии. Освен това училищата трябва да използват цифрови механизми за сигурност, за да гарантират, че само упълномощени лица имат достъп до онлайн платформите за обучение и че тези платформи не записват и не съхраняват виртуалните учебни сесии по подразбиране.
- Училищата трябва ясно да комуникират политиките си за онлайн безопасност и **да осигуряват ресурси** и информация за цифровата безопасност, за да подкрепят родителите и лицата, полагащи грижи, в процеса на създаване на положително онлайн преживяване по време на обучението, напр. [Interland](#), [internetmatters.org](#), [NSPCC](#) и [Childnet International](#).
- Училищата трябва ясно да съобщават на всички учащи очакваните правила на поведение на цифровите платформи и при онлайн комуникацията, точно както би се очаквало и за общуването лице в лице. Те трябва да насърчават и проследяват доброто поведение на учениците онлайн. Училищата трябва да са наясно, че особено по-малките деца може да не са развили или упражнявали тези умения досега и неволно могат да наранят другите. Тормозът между съучениците в училищния двор лесно може да се превърне в кибертормоз, а училищните ръководства трябва да пригледат правилата и политиките за борба с тормоза към онлайн пространствата и да ги разяснят на учениците и родителите
- Училищата трябва да гарантират, че децата имат непрекъснат достъп до услугите, предоставяни от училищния психолог. При липса на личен контакт с психолога децата в

беда трябва да имат сигурен, поверителен начин да намерят подкрепа онлайн или по телефона. В условията на COVID-19 е възможно нуждата от психологически услуги да нарасне, тъй като децата може да имат проблеми в семейството, да са жертва на домашно насилие или да изпитват повишена несигурност и тревожност. Момичетата, децата с увреждания и тези, които се възприемат като различни или са в по-голям риск от заболяване или разпространение на COVID-19, може да изпитват по-високи нива на тревожност и да се нуждаят от допълнителна подкрепа. Училищата трябва да насърчават използването на **телефонни линии за подкрепа** или платформи за онлайн консултиране, съобразно особеностите на държавата. Училищата трябва още да актуализират насоките за учителите за идентифициране и съобщаване за случаи на малтретиране или negliжиране на деца чрез виртуална комуникация.

4. Направете онлайн платформите безопасни и достъпни за деца

- За да избегнат изострянето на неравенствата по време на пандемията, технологичните компании трябва да работят с правителствата за подобряване на достъпа до цифрови устройства и интернет връзката за деца в неравностойно положение, включително тези, които са засегнати от бедност, разделени от семействата си, децата бежанци и мигранти, децата с увреждания, в условия на домашно и семейно насилие, засегнати от конфликти и тези, които може да са загубили родител или основно лице, полагащо грижи, вследствие на пандемията. Новата платформа на Международния съюз по далекосъобщения (ITU) – Global Network Resiliency Platform (**#REG4COVID**), е място, където регулаторите, държавните органи и индустрията могат да споделят и обединяват опит, текущи инициативи и иновативни политики и регулаторни мерки, чиято цел е да гарантират, че общностите (и децата) остават свързани. Технологичните дружества също трябва да предоставят онлайн ресурси за обучение безплатно или на значително намалени цени за преподавателите и учениците. Мобилните оператори трябва да обмислят варианта да предоставят безплатно онлайн ресурси за обучение и здравна информация за COVID-19.
- Задължително е всички устройства, включително тези, които се предоставят на ниски цени или безплатно, да бъдат снабдени с функции за повишена безопасност, а на родителите и лицата, полагащи грижи, да бъде обяснено как да активират тези функции.
- Компаниите, които разработват и внедряват виртуални класни стаи и други платформи, свързани с образованието, трябва да гарантират, че **функциите за безопасност са интегрирани и подобрени** и че са леснодостъпни за преподавателите, родителите и учениците. Събирането на данни и други търговски практики трябва да бъдат прозрачни, отговорни и отразяващи националните/международните закони и разпоредби. Платформите за социални мрежи, използвани за общуване между учителите и учениците, трябва да използват вградени мерки за защита на децата, като същевременно дават на възрастните учители подходящи разрешения, за да осъществяват функциите си. Освен това онлайн платформите, които използват услуги за видеоконферентна връзка – които все по-често се използват за интерактивни сесии онлайн, трябва да гарантират наличието на съответно ниво на сигурност и защита на поверителността.
- Компаниите трябва да използват своите платформи, за да популяризират и улесняват услугите за насочване и безопасност и линиите за подкрепа за онези близо **1,5 милиарда деца** и младежи, които понастоящем са извън училище, някои от които може да са изложени на повишен риск от психосоциален стрес, насилие и експлоатация. Това включва споделяне на информация за насочване и други услуги за подкрепа, достъпни за младите хора, като национални линии за подкрепа на деца. Компаниите могат да се стремят да

увеличат капацитета на телефонните линии за подкрепа на деца с помощта на облачна инфраструктура и чрез използване на интерактивни гласови отговори (IVR)/системи с ботове, за да автоматизират обажданията на линиите за подкрепа. Мобилните оператори трябва да позволят обаждания на кратък номер или безплатни обаждания, премахване на таксите за взаимно свързване и популяризиране на ресурсите, свързани с насочването и линията за подкрепа за деца.

- Като се има предвид, че пандемията въвежда и по-малки деца в образователните и социалните мрежи (някои за първи път), компаниите трябва да положат значителни усилия, за да помогнат на тях и на техните родители и лицата, полагащи грижи за тях, да се научат да използват **онлайн ресурсите безопасно**. Това включва:
 - Адаптиране на ресурсите за онлайн безопасност за различни възрастови групи и гарантиране на достъпността на тези ресурси на техните платформи с цел информиране на децата, родителите и лицата, полагащи грижи, за онлайн рисковете и осигуряване на достъп до услуги за подкрепа.
 - Предлагане на ясно обозначени и лесни за използване технически инструменти и решения (напр. „родителски контрол“), които могат да дадат възможност на родителите и лицата, полагащи грижи, да помогнат на децата си да използват цифровите технологии по подходящ за възрастта им начин.
 - Увеличаване на съобщенията за безопасно и отговорно поведение онлайн и подкрепа за децата да развият умения за „дигитална устойчивост“ – с други думи, знания как да се ориентират и да реагират на рисковете.

5. Укрепване на националните служби за превенция, реагиране и подкрепа

- Правителствата трябва активно да следят как ограниченото движение и блокадите могат да влошат различните форми на насилие (както офлайн, така и онлайн), като използват най-новите данни и **съществуващи модели**, които да включат в политиките си. Правителствата трябва да прилагат съществуващите разпоредби и да засилят правоприлагането, за да помогнат за наблюдението и реагирането на повишените онлайн рискове.
- Правителствата трябва да отделят достатъчно ресурси, за да стимулират, обучат и оборудват основните служители по закрила на детето, за да гарантират, че те могат да продължат да предпазват децата по време на пандемията. Когато е възможно, държавите трябва да поддържат услугите, предоставяни в центрове, и домашните посещения за силно засегнатите деца или да се адаптират и да предоставят социални услуги във виртуална среда.
- Правителствата трябва да обучават здравни, образователни и социални работници за въздействията, които COVID-19 може да окаже върху благосъстоянието на децата, включително за повишените онлайн рискове. Лицата, които осигуряват психологична/психосоциална подкрепа на първа линия, ще се нуждаят от умения да говорят на децата за COVID-19 и да адресират тяхната тревожност и несигурност. Трябва да се обърне специално внимание на най-уязвимите деца, включително тези, които са разделени от семействата си, деца бежанци и мигранти, деца с увреждания, засегнати от конфликти и тези, които може да са загубили родител или основно лице, полагащо грижи, вследствие на пандемията.
- Правителствата трябва да са наясно с потенциалните повишени онлайн рискове за децата по време на пандемията и да се стремят да ги преодолеят чрез засилен мониторинг и прилагане на съществуващите разпоредби. Правоохранителните органи трябва да бъдат

подкрепени, за да проследяват евентуалното неправомерно поведение онлайн, а звената им да са функционално готови да реагират.

- Правителствата трябва да гарантират, че доставчиците на социални услуги, училищата, родителите, лицата, полагащи грижи, и децата са запознати с местните механизми за докладване и че разполагат с номерата на местните телефонни линии за подкрепа и горещите линии. Ако такива не съществуват, трябва да бъдат създадени местни телефонни линии за подкрепа и горещи линии, които да подкрепят децата в беда. Големите международни мрежи за съобщаване включват **горещите линии на INHOPE** и **порталите на Фондацията за наблюдение на интернет (IWF)**.

Децата могат да получават пряка подкрепа чрез националната **линия за подкрепа за деца**. Обществото трябва да е информирано, че при непосредствена опасност трябва да се свърже с полицията.

- В допълнение на усилията за свързване на децата с ресурси за онлайн обучение, социализация и игра, правителствата трябва да засилят образователните инициативи за безопасността на децата онлайн. Те трябва да включват повишаване на осведомеността за рисковете и ресурсите онлайн, използване на медиите и други комуникационни канали за разпространение на важни съобщения.

Допълнителни ресурси

Съвети за родители за онлайн безопасността на децата по време на COVID-19

www.unicef.org/press-releases/covid-19-children-heightened-risk-abuse-neglect-exploitation-and-violence-amidst

www.unicef.org/coronavirus/covid-19-parenting-tips

www.end-violence.org/protecting-children-during-covid-19-outbreak

en.unesco.org/covid19

www.unicef.org/coronavirus/covid-19

www.itu.int/en/Pages/covid-19.aspx

www.childhood-usa.org/resources

www.unodc.org/unodc/en/covid-19.html